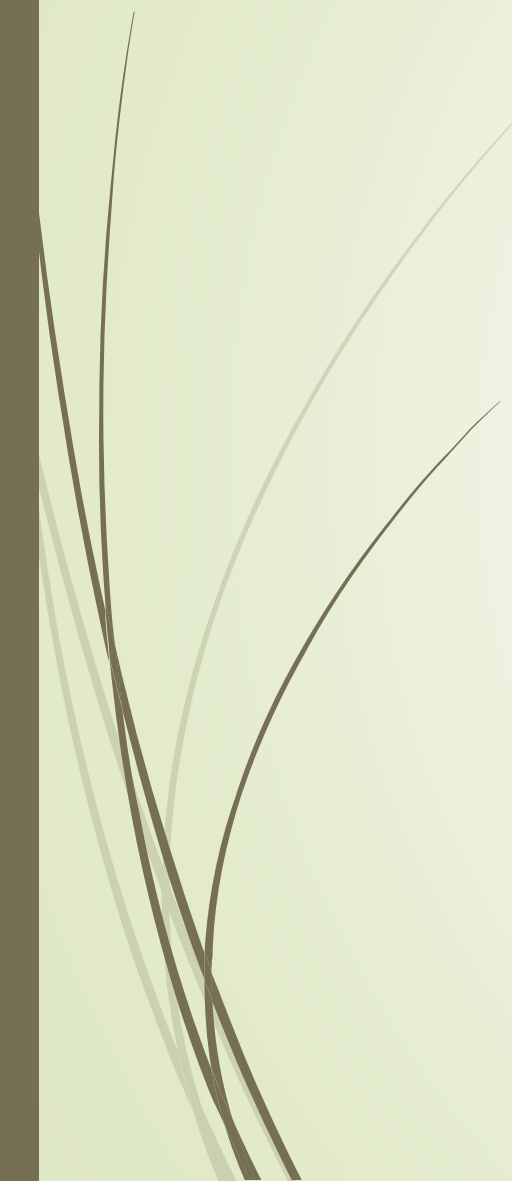

Вступ до глобалізації:
визначення, історичний
контекст, тенденції,
наслідки.

ПЛАН:

- Сутність глобалізації.
  - Передумови і фактори глобалізації.
  - Наслідки глобалізації.
  - Етапи становлення глобалізації.
  - Тенденції і протиріччя, що спостерігаються у світі.
-

Що таке глобалізація?

- ▶ Вперше поняття «глобалізація» з'явилося в 60-х роках ХХ ст. в роботах французьких і американських авторів. Слово «глобалізм» (від англ. global – всезагальний, лат. – globus terrae – земна куля).
- ▶ В загальнішому плані глобалізація означає збільшення ступеня інтеграції національних економік. Глобалізацію можна уявити як процес розширення, поглиблення і прискорення світового співробітництва, який стосується всіх аспектів соціального життя – від культурного до кримінального, від фінансового до духовного. Вона охоплює всі напрями, за якими національні економіки пов'язані на міжнародних ринках, у т. ч. торгівлю товарами, послугами, технологіями; міжнародний рух факторів виробництва та узгодження державних політик.

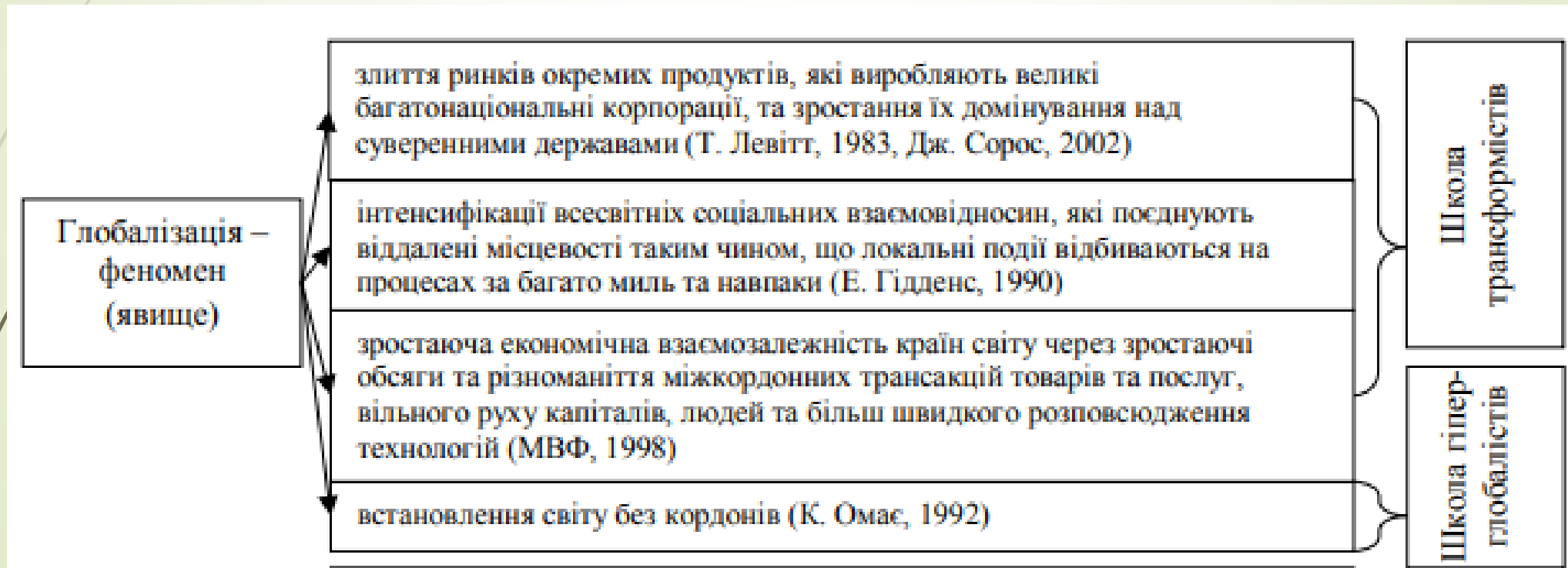
ВИЗНАЧЕННЯ

- **глобалізація** являє собою всеохоплюючий об'єктивний процес розмивання та стирання кордонів у всіх сферах життя суспільства, як наслідок пошуку найефективнішого використання продуктивних сил людства, що призводить до трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансовоекономічних, суспільно-політичних та соціально-культурних взаємозв'язків та взаємозалежностей, результатом якої може стати створення гомогенного господарського світового порядку
- **глобалізація** - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції (об'єднання в єдине ціле) та уніфікації (приведення до єдиної форми чи системи, до одноманітності).

НАЙВПЛИВОВІШІ ШКОЛИ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ГЛОБАЛІСТИКОЮ:

- ▶ Класична школа (Р. Робертсон, І. Валлерстайн, Д. Хелд, С. Хантінгтон та інші) глобалізація - двоєдиний процес перетворення загального в окреме і окремого в загальне;
- ▶ Школа гіперглобалістів (К. Омає) сучасна глобалізація призведе в результаті до створення нового загальносвітового порядку, при якому повноваження і легітимність національних держав практично нівелюються;
- ▶ Школа трансформістів (Е. Гідденс, У. Бек, Д. Розенау, О. Білорус та інші) глобалізація є багатоаспектним, суперечливим, довгостроковим процесом, на який впливають численні чинники, або явищем, результат якого неможливо достовірно спрогнозувати;
- ▶ Школа скептиків (Дж. Томпсон та інші) глобалізація спричиняє лише посилення взаємодії між окремими суб'єктами з різних куточків світу. При цьому суверенні держави продовжують відігравати головну роль на міжнародній арені, і безпосередньо керують глобалізацією

Підходи до визначення глобалізації

Підходи до визначення глобалізації

Глобалізація –
новий етап

інтернаціоналізації економічних, політичних, культурних, правових й інших аспектів громадського життя, коли взаємозалежність національних соціумів досягла такого рівня, що почалися кардинальні зміни в житті всього світового співтовариства, що перетворюється в цілісний суспільний організм (Ю. В. Шишков, 2003, М. В. Трофименко, 2012)

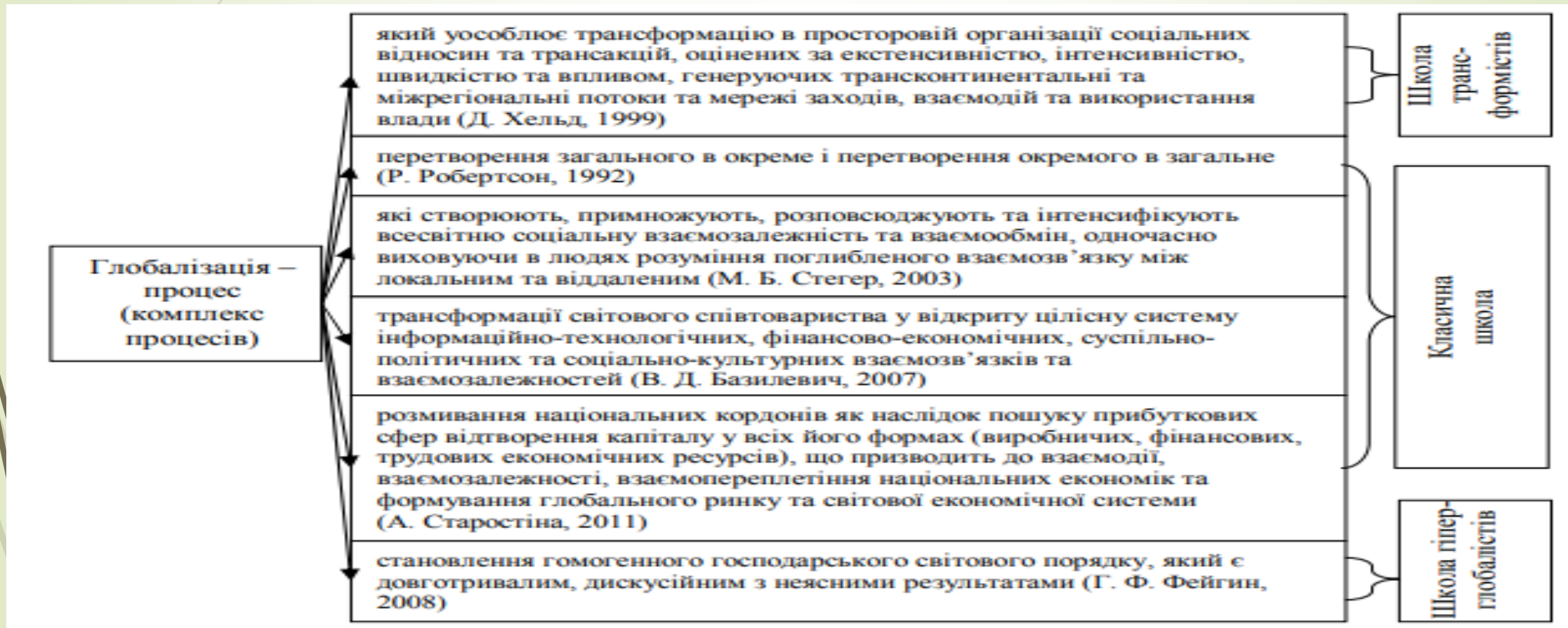
лібералізації та інтеграції економік, ринків товарів, капіталів та праці, які раніше функціонували в певній мірі ізольовано, в єдиний світовий ринок (Г. Колодко, 2000, ООН, Дж. Стігліц, 2003)

модернізації, продукт епохи постмодерну, перехід від індустріальної до постіндустріальної стадії економічного розвитку, формування засад ноосферо-космічної цивілізації (А. Філіпенко, 2000)

Школа
трансформістів

Підходи до визначення глобалізації

Згідно з Фернаном Броделем і Іммануелем Валлерстайном

під світовою економікою

- ▶ розуміється така система, де процес накопичення капіталу відбувається по всьому світу і вона існує на Заході принаймні з XVI ст.

Глобальна ж економіка

- ▶ являє собою щось інше: це економіка, здатна працювати як єдина система в режимі реального часу в масштабі всієї планети.

Таким чином, глобальна економіка являє собою фундаментальну економічну дисципліну, що вивчає алгоритм оптимальної взаємодії національної економіки зі світовим господарством у контексті змін і трансформацій, які відбуваються і у світовій, і в національній економіці.

Сукупність передумов глобалізації

Ця схема наочно показує, що всі передумови пов'язані між собою і глобалізація стала можливою лише завдяки їх одночасній появі.

Науково-технологічні:

- науково-технічний прогрес, розвиток нових поколінь транспорту і зв'язку;
- розробка та впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- виникнення єдиного інформаційного простору і створення можливостей для здійснення операцій у режимі он-лайн;
- перехід від стадії постіндустріального розвитку суспільства до інформаційного.

Соціально-економічні:

- ✓ міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва;
- ✓ подальше поглиблення інтернаціоналізації економіки, завдяки процесам інтеграції, транснаціоналізації, регіоналізації;
- ✓ уніфікація системи людських потреб;
- ✓ створення міжнародної валютної системи на базі долара США;
- ✓ лібералізація міжнародної торгівлі та переміщення факторів виробництва.

Передумови глобалізації

Культурні:

- ✓ американізація світової культури, виникнення МакСвіту;
- ✓ поширення вивчення англійської мови та її використання у світі як міжнародної;
- ✓ зростання мобільності спілкування;
- ✓ активізація туристичних потоків.

Політико-ідеологічні:

- ✓ розповсюдження неоліберальної економічної ідеології;
- ✓ надавання більшої уваги урядами національних держав зовнішнім зв'язкам у порівнянні з внутрішніми;
- ✓ створення та діяльність міжнародних організацій: ООН, МВФ, СОТ, Світовий банк тощо;
- ✓ геополітичні зрушення.

ФАКТОРИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Техніко-технологічні:

- науково-технічний прогрес, розвиток нових поколінь транспорту та зв'язку;
- революція в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій;
- виникнення єдиного інформаційного простору та створення можливостей для здійснення операцій в режимі реального часу.

Соціально-економічні чинники:

- поглиблення інтернаціоналізації економіки на базі транснаціоналізації та регіоналізації;
- лібералізація сфери руху товарів та капіталу, розвиток нових фінансових технологій;
- становлення нового геоекономічного простору, що базується на міжанклавному (міжкорпоративному) поділі праці;
- індивідуалізація, деконцентрація та диверсифікація виробництва, що базується на новітніх технологічних укладах;
- геоекономічні трансформації, що пов'язані із розпадом командноадміністративної системи господарювання та посиленням ринкової уніфікації сучасного світу.

ФАКТОРИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Політичні чинники:

- взаємопроникнення макроекономічної політики урядів та центральних банків;
- зростаюча орієнтація держав на зовнішні зв'язки;
- геополітичні трансформації, пов'язані з розпадом світової соціалістичної системи.

Культурні, морально-етичні чинники:

- послаблення ролі традицій, соціальних зв'язків та звичаїв;
- зростання мобільності духовно-емоційного спілкування;
- інтернаціоналізація освіти, духовно-культурного простору тощо.

Процес глобалізації

Переваги

- 1) розширення прямих іноземних інвестицій, що супроводжується створенням робочих місць і сприяє зниженню бідності у світі;
- 2) зростання міжнародної торгівлі, що прискорило соціальні перетворення і зміцнило середній клас;
- 3) нові комунікаційні та інформаційні технології, що сприяли прискореному поширенню інформації в багатьох областях науки;
- 4) зв'язок став доступнішим і дешевшим (зниження витрат телефонного зв'язку, поява Skype, Viber та ін.);
- 5) можливість надання швидкої допомоги, наприклад, у моменти стихійних або техногенних лих.

Недоліки

- 1) екологічну деградацію внаслідок необмеженої промислової діяльності;
- 2) посилення проблеми соціальної диференціації суспільства;
- 3) пріоритет віддається отриманню прибутків, а не забезпеченню прав людини;
- 4) посилення макроекономічної нестабільності внаслідок відкритості фінансових ринків (держави втрачають контроль над фінансовими потоками);
- 5) зниження ролі національної держави, часткова втрата нею державної ідентичності, цілісності;
- 6) зростання проблеми невиправданого споживацтва, культура матеріальних цінностей, а не людських якостей;
- 7) інтернаціоналізація злочинності;
- 8) «подвійні стандарти» в аспекті захисту прав людини.

Основні напрями та тенденції міжнародної комерційної діяльності на етапах зародження глобалізації

- ▶ <https://www.mindomo.com/mindmap/65b066e390c44e658801d1dd41c286c1>
- ▶ Історична шкала

Етапи становлення глобалізації

Перший етап пов'язаний з діяльністю британського математика Томаса Мальтуса (XVIII ст.). Він вивів, що зростання чисельності населення виражається в геометричній прогресії, а засоби існування (доходи) ростуть в арифметичній прогресії. Звідси виникає демографічна проблема, яка утворює проблему продовольчу.

Другий етап (кінець XIX – початок XX ст.) виявляється в роботах К. Маркса і В. Леніна. Вони підняли проблему зростаючої монополізації світової економіки, і, як наслідок, нерівномірність економічного і політичного розвитку країн і окремих регіонів (проблема нерівності й бідності). Згідно з В. Леніном, саме ця проблема стала причиною Першої світової війни.

Третій етап обумовлений формуванням неурядової міжнародної організації «Римський клуб» (60-ті роки XX ст.). Дана організація провела дослідження, які показали, що збереження сучасних тенденцій розвитку суспільства обов'язково потягнуть за собою системну кризу у взаємодії людини і навколишнього середовища. Основна проблема, що стоїть перед суспільством, – це запобігання екологічній катастрофі.

Етапи становлення глобалізації

Четвертий етап припадає на середину 70-х років ХХ ст. Більшість країн зіткнулися з проблемою енергетичної кризи. Особливо гостро постало питання про перехід до використання нових технологій і невичерпних ресурсів (енергія вітру, сонця, морських припливів та ін.).

П'ятий етап охоплює середину 80-х років ХХ ст. Ключовою проблемою на цей період часу стає проблема «гонки озброєнь». Зростання військових витрат несприятливо відбивається на державних бюджетах більшості країн. Саме на даному етапі виникає переорієнтації галузей ВПК на випуск цивільної продукції.

Шостий етап припадає на рубіж ХХ – ХХІ ст. і пов'язаний з дослідженнями німецького вченого і громадсько-політичного діяча Е. фон Вайцзеккера. Він торкнувся проблеми «співвідношення витрат і результатів», яка особливо гостро постала перед слаборозвиненими країнами. На його думку, розв'язання цієї проблеми можливе шляхом орієнтації країн на ресурсозберігаючі технології (скорочення трудомісткості і енергоємності виробництва). Це проблема неефективного використання ресурсів.

Сьомий етап (сучасний) завершається першими десятиліттями ХХІ ст. Пов'язаний з наростанням напруженості у світі внаслідок інтенсивного застосування інформаційних війн. Посилюється напруженість у світовому співтоваристві. Більшість провідних країн збільшують свої військові витрати.

Тенденції, які спостерігаються у сучасному світі:

1. Тенденція посилення взаємозв'язку і взаємозалежності між країнами.
2. Тенденція посилення ролі глобальних корпорацій.
3. Тенденція прискорення зростання міжнародної торгівлі в більшості країн.
4. Тенденція великих міграційних переміщень населення.
5. Тенденція одночасного розвитку двох процесів: інтеграції та дезінтеграції.
6. Тенденція прагнення багатьох економічно розвинених країн переносити енергоємне, матеріаломістке і трудомістке виробництво в країни, що розвиваються.
7. Тенденція стрімкого розвитку засобів зв'язку.